

sürekli kriz ve istikrar politikalarının kıskaçındaki Türkiye (1923-2001)

Bu program taslağı 23-24 Mart tarihlerinde EMEK PLATFORMU tarafından “Emek Platformu Programı”nı oluşturmak üzere düzenlenen EMEK POLİTİKALARI SEMPOZYUMUNDA TMMOB tarafından sunulmuştur. Taslak, Odaların görüşleri doğrultusunda düzenlenecektir.

Genel Durum Değerlendirmesi;

Türkiye Savaştan çıkmış bir ülke olmasına karşın, izlenen planlı/devletçi ekonomik anlayışla; başta 1929 Krizi olmak üzere, II. Dünya Savaşı dönemini de aşmayı başarmış ve Duyunu Umumiye’den gelen Osmanlı Borçlarını da aynı dönemde ödemiştir.

Türkiye, 1950’lerden itibaren **“Dünya Ekonomisi ile Bütünleşme”** adı altında uluslararası finans kuruluşlarının güdümüne girmiştir. İlk mali krizini 1957 yılında yaşamış, ardından gelen Askeri İhtilal ile yeni bir yapısal dönüşüm gerçekleştirilmiş ve İthal İkameci Modele geçilmiştir. Ancak bu model de başarılı olamamış ve ardarda gelen 1971 ve 1980 Askeri Darbeleri ile Türkiye ekonomisi tamamen IMF ve Dünya Bankası denetiminde yeni liberal politikalara yönelmiştir. 1980’lere kadar IMF ve Dünya Bankası ile olan ilişkiler gizlilik çerçevesinde sürdürülürken, 1980’lerden buyana bu kuruluşların ekonomiyi doğrudan yönlendirdikleri bir süreç yaşanmaktadır. 1950’den 2001’e uzanan ellibir yıllık dönemde dış borcumuz 125 milyar dolara ve iç borcumuzda 65 milyar dolara yükselmiştir. Aynı dönem içerisinde verimsiz çalışan- öz itibariyle kamu kaynaklarından beslenen denetimsiz bir özel sektör yaratılmıştır. Gerek dış borçlanmalarla gelen gerekse iç borçlanmalarla sağlanan tüm birikimler, bir azınlık grubu tarafından yağmalanmıştır. Özellikle 1980’den sonra üretim ekonomisi yerine, rant ekonomisi öne çıkarılmış ve özelleştirme adı altında üretim sektöründeki KİT’ler bir bir tasfiyeye başlanmıştır.

IMF ve Dünya Bankası 1980 sonrasında Türkiye’yi gelişmiş ülkeler blokunun ve uluslararası sermayenin hegemonik çıkarları doğrultusunda şekillendirmeye başlamıştır. Bu dönemde “ özel sektör öncülüğünde piyasa ekonomisi” ve sermaye hareketleri serbestisi sayesinde tüm ekonomik sorunlar daha da derinleşmiş, denetimsiz başıboş piyasa güçleri ne döviz kurunda ne de faiz oranlarında istikrarlı dengeyi sağlayamamıştır. İstikrarlı büyüme, yatırım, istihdam ve gelirin adaletli bölüşümü konularında, tümüyle Türkiye’yi alt-üst eden bir süreç yaşanmıştır.

Bu süreçte devlet özellikle 1990’dan sonraki yıllarda ulusal ekonominin yönlendirilmesi işlevini tamamen yitirmiştir. Ekonominin birikim öncelikleri, kısa vadeli dış sermaye girişlerinin özendirilmesine dayandırılarak, ülke geleceğinin kısa süreli ve yapay büyüme kazanımlarının üzerine kurulması tercihi yapılmıştır. Bu tercih, ulusal ekonomiyi tamamen konjonktürel ve

dışsal olgulara bağımlı hale getirmiş ve ekonomi **mini büyüme- kriz-istikrar sarmalına** girmiştir. Kamu kesimi tasarruf ve yatırım yapamaz duruma gelmiş; özel sektörün birikim tercihleri, reel üretici sektörlerden uzaklaşarak spekülasyon birikim alanlarına yönelmiştir. Kaynak tahsisine rantiyeler egemen olmaya başlamış; işgücü piyasalarında marjinalleşme ve kuralsızlaştırma artmış ve gelir dağılımındaki bozulma, ücretli çalışanların %90'ını yoksulluk ve açlık sınırının altında yaşamaya mahkum etmiştir. Bu süreçte kamu mallarının, gelir yaratılması amacıyla kelepirci bedellerle, belirli kesimlere **“özelleştirme”** adı altında peşkeş çekilmesi de politik bir tarz olarak benimsenmiştir. Ulusal ekonominin öz kaynakları, küresel sermayenin spekülasyon kazanç alanlarına çekilmeye çalışılmıştır. Bu çabalar **“yapısal reform ve enflasyonu düşürme politikası”** söylemi altında, ulusal ve uluslararası sermayeye doğrudan bir rant aktarma ve örgütlü yolsuzluklar süreci olarak sürdürülmüştür.

Bu stratejik tercih sonucunda Türkiye bütçesi, sosyal devlet ilkelerinin gereklerini yerine getirme anlayışından tümüyle uzaklaştırılarak, kendi işlevini tamamıyla bir iç borç faizi idaresine indirgemıştır. Türkiye'deki mali sistem, sadece belirli bir süre içerisinde yeterli gelirin toplanıp toplanamayacağı aritmetik hesabına dayanan bir politikanın sarmalına girmiştir. Kamu yönetiminde açıklığın yerini gizlilik ve yolsuzluk almıştır. KİT'lerde yolsuzlukların yapıldığı ve özel bankaların içinin örgütlü suç gruplarınca boşaltıldığı bir süreç yaşanmıştır. Banka içlerini hortumlayan ve KİT yolsuzluklarını yapanların, devletin en üst ve stratejik mevkieğinde yer alan kişilerin yakınları olduğu gündemdedir. Yine dönemin en önemli özelliklerinden birisi de, basın kamu kaynaklarıyla beslenerek birkaç imtiyazlı ailenin güdümünde olmasının olağan hale getirilmesidir. Böylece haber alma özgürlüğü ile birlikte, ülkenin emek ve demokrasi güçlerinin görüş ve önerilerini kamuoyuna aktarma ve kamuoyu yaratma olanakları da kısıtlanmıştır. Yargı bağımsızlığı ortadan kaldırılmış ve hukukun üstünlüğü yerine, her kademedeki mafyalaşmanın yaşandığı bir çürümüşlük karşısına kalınmıştır. Her kriz döneminde demokratik haklar biraz daha kısılmış, emek örgütlenmesi dağıtılmış ve demokratik kuruluşlar üzerindeki baskılar arttırılmıştır. Düşünce üzerindeki baskı, dünyanın hiç bir ülkesinde olmadığı ölçüde yoğunlaşmıştır. Ülkemiz insan hakları ihlalleri, yargısız infazlar, faili meçhuller ve kayıplar diyarına dönüştürülmüştür. Gelir dağılımında en bozuk ülkeler arasına sokulmuş ve ülke içinde yoksullaşma artmıştır. Özelleştirme ile KİT'lerin tasfiye edilmesinin ardından, tarımda liberalleştirme adı altında tarım kesimi uluslararası tekelere açılmaktadır. Tarım kesiminin GSMH'dan aldığı pay gittikçe düşmekte ve özellikle küçük tarım üreticileri yoksulluk sınırının altında yaşamaktadır. Hayvancılık nerdeyse tümüyle tasfiye edilmiş durumdadır. Her kriz döneminin faturası ücretlilere, kent yoksullarına ve köylülere çıkartılmıştır. Vergi politikaları emekçiler aleyhine şekillendirilmektedir. Sosyal güvenlik, sağlık, eğitim başta olmak üzere; tüm temel haklar sadece parası olanların yeterince yararlandığı bir anlayışa terk edilmiştir. Sosyal devletin tasfiyesi çerçevesinde, tarım ve emek kesiminin teşvik, destekleme ve emeklilik fonu gibi talepleri bir kenara bırakılmıştır. Planlama fikri tümüyle göz ardı edilmiş ve gerçek anlamda “vahşi kapitalizm”in uygulandığı bir süreç

yaşanmaktadır. Türkiye’de liberalleşmeye dayanan makro-ekonomik politikaların, dengesiz kalkınmanın önlenmesi için yaşama geçirilememiş bölgesel planların ve kentleşmeye dayalı İmar Mevzuatı’nın son yirmi yıldaki yanlışları, yaşadığımız deprem süreciyle de büsbütün açığa çıkmıştır. Buna rağmen hem yapı üretim süreci kamusal denetimin dışına atılmış hem de halktan toplanan vergilerle oluşturulan kaynakların, deprem bölgesinde toplum yararına kullanılmadığı gerçeği yaşanmıştır. Teknoloji geliştirme, araştırma/geliştirme (AR-GE) faaliyetleri yerine, teknoloji ve mal transferi gerçekleştirilmiştir. Üniversitelerde bağımsız araştırma yapabilmenin ortamı kalmamıştır. Küçük ve orta ölçekli işletmeler batma noktasına gelmiş, esnaf kepenk kapatmaktadır. TBMM, adeta ulusal ekonomiyi ve kamusal alanın tasfiye sürecinin bir aracı haline dönüştürülmüştür.

Yirmi yıldan beri yapılanlar ülkemizin yeni dünya düzenine ve küreselleşmeye siyasi ve ekonomik entegrasyonunu sağlamak adınadır. Küreselleşme karşımıza iki temel unsuruyla çıkmaktadır:

1) Ulusal mal, hizmet ve finans piyasalarının serbestleştirilmesi,

2) Uluslararası sermaye akımlarının önündeki tüm yasal ve yönetsel düzenlemelerin kaldırılarak, ulusal üretim ve emek piyasalarının kuralsızlaştırılması.

Bugüne kadar IMF ve Dünya Bankası güdümünde politikaları savunan hükümetler, ülkemizde geline nokta; kapitalizmde uluslararası sermaye örgütlerinin bile, artık açıktan savunamadıkları bir süreci yaşatmaktadırlar.

Ama artık deniz bitmiş ve gemi karaya oturmuştur. Yönetenler yönetim aczi içindedirler, ancak bu anlayışın alternatifi olan memur, işçi, köylü ve kent yoksullarına dayanan, kamusal bir yönetim anlayışını savunanlar ise örgütsüz, dağınık bir duruma düşürülmüş ve onlara hak arama meydanları bile yasaklanmıştır.

Sermaye için iki stratejik hedef artık çok yakındır. **Sosyal devletin denetim gücü yokedilme, emek örgütlerinin kazanımları sıfırlanma noktasındadır.**

Sektörlerde Uygulanan Politikalar ve Sonuçları

1- Eğitim;

Gelişmekte olan ülkeler için eğitimde temel sorun bu ülkelerin kendi ulusal norm ve standartlarını yaratabilmeleridir. Ülkemizde bugünkü haliyle sürdürülmeye çalışılan eğitim politikaları, ilgili alan ve kurumlarda birbirini anlamaktan uzak, ülkesine ve topluma yabancı, insani ve toplumsal değerlerden uzak, bireyci ve teslimiyetçi bir insan tipini yaratmaya yöneliktir. Ülkemizdeki eğitim politikaları, uzun dönemdir insan kaynakları planlaması anlayışından uzak bir şekilde sürdürülmüş, eğitimde fırsat ve olanak eşitliği gözardı edilmiştir. Son dönemde eğitim ticari bir meta haline

dönüşmeye başlamış ve giderek sadece varlıklı sınıfların yaralanabileceği bir hale gelmiştir.

Çağdaş anlamda eğitimin amacı: Bilimsel düşünme yetisine sahip, sorgulayıcı araştırmacı, yaratıcı, özgürce düşünüp karar verebilme bilincine erişmiş ve toplumsal sorumluluk taşıyan bireyler yetiştirmek ve bu temel üzerinde toplumsal gelişmeyi sağlamaktır. Bu nedenle ülkemizdeki eğitim yapısı, temel eğitimden yüksek öğrenime, ana okullarından meslek edinme ve geliştirme eğitimlerine kadar, yaşamın her alanında bir bütün olarak ele alınıp bilimsel ve demokratik düşünceler ışığında, ülkenin ve halkın çıkarları doğrultusunda yeniden düzenlenmelidir. **Eğitim her kademedede parasız olmalıdır.** Ülkemizin bilim ve teknoloji politikaları temelinde, ulusal stratejik kalkınma programlarını uygulayabilmesi için; eğitim sisteminde tüm çalışanların, çalıştıkları alanda her türlü üretim bilgisine sahip, araştırmacı özellikleri gelişmiş, nitelikli insan gücünü yaratmayı hedefleyen, yapısal bir reforma gereksinimi bulunmaktadır.

2- Sanayileşme;

Ülkemizde Kurtuluş Savaşından sonra, özellikle 1930'larda başlayan ulusal ekonomik kalkınma atağının yapıtaşları bağımsızlıkçı, ülkemizin doğal kaynakları ve coğrafi olanaklarını değerlendiren Ulusal Kalkınma Politikaları idi. 1927 tarihli "Teşviki Sanayi Kanunu" ile sanayileşme özendirilmiş, ekonomik yaşamın yönlendirilmesi, endüstriyel deneyimin artırılması ve bölgelerarası eşitsizliklerin ortadan kaldırılması amacı ile, 1934'ten itibaren Beş Yıllık Endüstri Planları uygulamaya konmuştur. Bu süreç İkinci Dünya Savaşı sonrası duraklamış ve savaşın sonunda yerini dışa bağımlı, uluslararası sermaye ve yerli işbirlikçilerinin çıkarlarını gözetken, kaynakları verimli kullanamayan, dünya piyasalarına göre biçimlenen ve toplumsal faydayı dışlayan politikalara bırakmıştır. Son dönemde ise sanayileşme politikalarından tümüyle uzaklaşmış ve ülkemiz rant ekonomisinin kuralsızlığına terkedilmiştir.

Türkiye en kısa sürede kendisine özgü toplumsal hedefler ve stratejiler benimseyerek, bunlara uygun yeni bir yapılanma oluşturmalıdır. İnsandan ve emekten yana bir sanayileşme politikasını, toplumsal bir proje çerçevesinde tüm ilişkileri yeniden düzenleyerek ele almalıdır.

Gündemde olan **Endüstri Bölgeleri Yasa Tasarısı**, yabancı sermayenin kuralsız mal, hizmet, teknoloji ve finansıyla işleyecek; kamusal denetim mekanizmalarını yokedecek; bu anlamda ulusal sanayiye çökertecek bir yaklaşım getirmektedir. Yasa'dan vazgeçilmelidir.

3- Bilim ve Teknoloji;

Ülkemizin geçmişinde Bilim ve Teknoloji Politikaları sadece DPT 'nin Beş Yıllık Kalkınma Planları'nda ve birkaç ilgili kurumun raporlarında konu edilmiş ve bu alanda bugüne değin yeterli hiçbir somut adım atılmamıştır. Türkiye halen AR-GE harcamaları açısından, dünya ülkeleri

sıralamasında en sonlarda yer almaktadır.Ülkemiz kalkınma stratejilerini ulusal bilim ve teknoloji politikası temellerine oturtmak yerine bu alanı sürekli gözardı ederek adeta bir **geride kalma anlayışı**nı benimsemiştir. Bu süreçlerde ülkemizde toplum,insan, doğa ve emek eksenli ,bütünlükçü ve gerçekçi bir çerçevede oluşturulması gereken bilim ve teknoloji politikalarından uzak durularak, bu kalkınma ve sanayileşme alanında büyük bir bağımlılık sürecine girilmiştir.

Ülkemiz uzun dönemde ,ileri teknolojilerin uygulanması ve üretilmesi temelinde, her sektörün kendine özgü yapısını ve uluslararası teknolojik gelişmeleri dikkate alarak oluşturması gereken teknoloji politikalarını yaşama geçirememiştir. Bu politikalar Türkiye'yi bu alanda çok geri kalan ve ithal ettiği teknolojileri bile uygulamakta güçlük çeken, bir ülke konumuna itmiştir.

Sektörel teknoloji politikalarının gözardı edilmesi ,gelişmeleri izleyebilen, uygulayabilen ve yenilikler yaratabilen, yüksek beceri düzeyine sahip **üretici insan kaynakları planlamasının** da gözardı edilmesini getirmiştir.Türkiye bu süreçte, uluslararası sermayenin teknolojik bağımlılık hegemonyasına girmiştir.

Ülkemizde henüz bütünlüktü bir bilim ve teknoloji öngörüsü yapılmamıştır. Kapitalist ülkeler ülkemize plansızlığı dayatırlarken; kendileri pazar ekonomileri için, kesinlikle planlama yaparlar ve stratejik değişken olarak bilim ve teknolojiyi kullanırlar.

Türkiye stratejik öngörüyle kendi **ulusal politikalarını** yapmalıdır. Türkiye bilim ve teknolojiye yetkinleşme ve bunu ülkemiz ölçeğinde toplumsal ve ekonomik faydaya dönüştürme isteğiyle;

1. Sistemik bütünlülük

2. Siyasi kararlılık

3. Süreklilik,

içerisinde **ulusal bir strateji belirlemelidir**. Teknolojiye egemenlikte ulusal mutabakat sağlanmalı, **ulusal ölçekte teknoloji öngörüsü yapılmalıdır**.

4-Özelleştirme;

Sosyal Devletin ekonomik ve sosyal işlevlerini tasfiye etmek aracı olarak düşünülen özelleştirme; küreselleşmenin,uluslararası finans kuruluşlarının ve çok uluslu tekellerin öngördüğü yeniden yapılanma programı kapsamında gündeme getirilmiştir.

Sermaye hareketlerinin önündeki tüm engellerin kaldırılması eylemine bağlı olarak devletin küçültülmesi,sosyal devletin ortadan kaldırılması ve kamu

alanlarının daraltılmasına ve kamusal denetimin yokedilmesine yönelik özelleştirme programları uygulamaya konmuştur.

Özelleştirme, serbest piyasa rejiminin ve yeniden yapılanma sürecinin sorunlarının giderek artmasına bağlı olarak bir dayatma biçiminde gündeme getirilmiştir.

Özelleştirme uygulamaları, ülkemizde 1986 yılında başlatılmıştır. Bu amaçla 4046 Sayılı Özelleştirme Yasası çıkartılmıştır. Özelleştirmede temel amacın “ pazar güçlerinin ekonomiyi harekete geçirmesine olanak verilmesi ve verimliliğin artırılması “ olarak açıklanmasına karşın, gerçek amaç, sermayeye birikim alanı yaratmak olarak ortaya çıkmıştır. Bu dönemde yapısal düzenlemelerle kolayca verimli duruma gelebilecek ve uygulamada örnekleri bulunan birçok kurum ve kuruluş özelleştirme çerçevesinde, yok pahasına satılmış,işsizlik artmış,emeğin örgütlenmesi ve sosyal güvenlik sistemi çökertilmiştir. Özelleştirmeden elde edilen gelirler ise, iç borçların faizlerinin bir bölümünün ödenmesine bile yetememiştir.

5-Enerji

Ülkemizin birincil enerji kaynakları başta petrol, kömür, doğalgaz olmak üzere büyük oranda dışa bağımlıdır. Son yıllarda izlenen politikalarla, elektrik enerjisi sektöründe de büyük oranda dışa bağımlılık tercih edilmiş ve hidro-elektrik potansiyelimizin %30'u, kömürün %20'si, jeotermal potansiyelimizin %2,97'si ve rüzgar potansiyelimizin sadece %0,1'i değerlendirilmişken; elektrik enerjisi üretiminde %35 oranında doğalgaz kullanımına yönelinmiştir. Böylelikle hem elektrikte marjinal maliyetler artmış hem de dışa bağımlı doğalgazda, sadece tek bir ülkeye bağlanılarak ciddi bir risk üstlenilmiştir.

Son yirmi yılda sektöre özelleştirme uygulamaları damgasını vurmuştur. Merkezi planlı yapı terk edilmiş ve adeta kaosa davetiye çıkarılmıştır. Enerjinin her şeyden önce kamu hizmeti olduğu ve kamunun bu hizmeti herkese gereksinimi ölçüsünde sağlaması fikri reddedilmiş ve diğer alanlarda olduğu gibi enerji sektörü de, yeni bir ticari alan olarak örgütlenmiştir. Sektörde yaşanan özelleştirmeler nedeniyle, sektörün uzunca bir dönemdir ihmal edilen sorunları iyice çözümsüz hale gelmiştir. Dağıtımda İşletme Hakkı Devri (İHD) ve verilen imtiyazlarla, dağıtım bir soygun aracına dönüşmüş ve yargı kararları uygulanmayarak, bu soygun kamu desteğiyle sürdürülmektedir.

Üretimde Yap İşlet Devret (YİD) ve Yap İşlet (Yİ) modelleri ile yüksek fiyatlı yüzde yüz alım garantili sözleşmelerle enerji maliyetleri son bir yıllık dönemde kilowattsaat başına 3,3 centten 5,5 cente yükselmiştir. Bu yüzden 2000 yılı içinde TEAŞ'ın zararı 1,5 milyar dolardır. Yeni devreye girecek olan Yİ projeleriyle 2010 yılına kadar yüzde yüz alım garantili YİD ve Yİ projelerine 30 milyar dolar fazladan ödeme yapılacağı DPT yetkililerince de belirtilmektedir. Oysa tüm ülkeler enerjilerini ucuza üretmenin yolunu bulurken ülkemiz pahalı üretim modelleri geliştirmektedir. Pahalı enerji

sanayi maliyetlerini artıracaktır. Zaten rekabet şansı düşük olan yerli üretim daha da pahalı hale gelecektir.

Geçtiğimiz günlerde çıkarılan **Elektrik Piyasası Yasası** ile, sektör tümünden kamu denetimi dışına çıkarılmak istenmektedir. Enerji sektöründeki büyük rantlar uluslararası kuruluşların iştahını kabartmaktadır. Yeni çıkarılan yasa ve uluslararası tahkimle desteklenen uluslararası kuruluşlar, sektörün rantını kontrol eder duruma gelecektir.

Enerji sektörü son onbeş yılda, en az on kez yeniden yapılandırılmıştır. Her atılan adım sektör sorunlarını biraz daha derinleştirmiş ve teknik ağırlıklı, teknolojik birikim ve tecrübe gerektiren sektör, siyasal olarak örgütlenmiş ve sektör bilinçli bir şekilde çökertilmiştir. Yıllar itibariyle yatırımlar düşmektedir. Bakım-işletme faaliyetleri aksamakta ve bir dizi hizmet taşeronlaştırılarak, hem hizmet kalitesinde bir düşüş yaşanmış hem de yolsuzlukların önü açılmıştır.

Sektörde ETKB, TEAŞ, TEDAŞ, BOTAŞ, DSİ, TKİ, MTA, EİEİ, DPT, Hazine vb kuruluşlardan oluşan, çok başlı bir yapı vardır. Çok başlılığın yanı sıra sektörde ciddi bir eşgüdüm noksanlığı ve yönetim krizi vardır.

Yönetimsel kriz, artık ülkemizi bir enerji krizine getirmiştir. Kötü yönetilen sektörde, uzunca bir zamandır dillendirilen yolsuzluk söylentileri son dönemlerde Beyaz Enerji Operasyonu'yla üst düzey bürokratları da kapsayacak bir şekilde devam etmektedir. Sektör, örgütlü suç çetelerince adeta bir soygun aracına dönüştürülmüştür. Özelleştirmeler sonucu, sektörde ciddi bir işsizlik yaşanmaktadır.

Doğalgaz temini konusunda, abartılı projeler ve projeksiyonlar yapılmakta ve bu projeksiyonlar doğrultusunda ekonomik, teknik ve siyasi altyapıları iyi örgütlenilmeden, bir dizi projeye girilmektedir. Bu projelerle ilgili yolsuzluk söylentilerinin artması bir yana, ülkemiz ne şekilde değerlendirileceği belli olmayan bir doğalgaz serüvenine sürüklenmektedir.

Son yıllarda çevre faktörü gözardı edildiğinden, enerji üretiminde ciddi çevre sorunları yaşanmaktadır.

Linyitlerimiz, termik santrallerde değerlendirilmediği gibi; hava kirliliği vb gerekçelerle ısınma amaçlı kullanımlarda da yabancı kömüre yönelinmektedir. Oysa belli işlemlerden sonra, yerli linyitlerin değerlendirilmesi olanaklıdır.

Ülkemizin petrol rezervi sağlıklı bir şekilde araştırılmadığı gibi, arama-geliştirme faaliyetleri de yetersizdir.

Çözüm için: çok merkezli yapıdan vazgeçilerek yeniden merkezi planlı yapıya dönmelidir. Ülkemizde **“Stratejik Ulusal Enerji Planı”** acilen hazırlanmalı ve kısa, orta ve uzun vadeli alt planlar hızla devreye sokulmalıdır. Sektördeki tüm özelleştirmeler geri alınmalı ve tüm imtiyazlar iptal edilmelidir. Enerjiyi

ucuza üretebildiğimiz ölçüde sanayi ürünlerimizin rekabet şansı olabileceği unutulmamalıdır. Ucuza üretmenin birinci koşulu ulusal kaynaklarımızın ulusal politikalar çerçevesinde hızla değerlendirilmesinden geçmektedir.

6- Kentleşme ve Yerel Yönetimler

Kentleşme, 20.yy.'ın özellikle 2.yarisında büyük hız kazanmıştır. Bugün Türkiye gibi ülkelerde hızlı nüfus artışı, plansızlık, dengesiz gelişme, göç, arsa spekülatoörlüğü, kamusal alan denetimsizliğı, kültürel yabancılaşma, kent yoksulluğı, kente karşı suç, kaçak yapı vb. parametrelerle kendisini açık bir şekilde ortaya koyan “çarpık bir kentleşme” yaşanmaktadır.

1980 sonrası süreçte, Türkiye makro ekonomik politikalarında “**planlı kalkınma**”dan vazgeçmiştir. Kalkınma dengesiz gerçekleşmiş; kutuplaşmış kentler, planlama olgusunun hiyerarşik olarak fiziki planlara yansıtılmamasının getirdiğı öngörü eksikliği ile, spekülatif arsa rantlarına dayalı, kentsel yağmaya teslim edilmiştir.

Barınma hakkı olan “konut”u, kırsaldan kente niteliksiz işgücü olarak göçen milyonlarca yoksul insana, alt yapılı arsa üretimi olarak sunamayan yerel yönetimler; yaşanabilir, güvenli ve dayanıklı yapı sürecinde kamusal alan denetiminde de yetersiz kalmışlardır.

Niteliksiz, altyapısız ve sosyal donatısız kentsel yerleşimler, kırsal alanını sürekli sömürmekte, doğal ve kültürel mirasını tahrip etmekte, spekülatif kazançlı sermayenin yaşam alanı olarak karşımıza çıkmaktadırlar.

Yerel halkın kendi seçtiğı organlar aracılığı ile “yerinden yönetim” birimi olan yerel yönetimler, kamusal hizmetlerin yerele götürülmesinin ifasının ötesinde; toplumsal gelişmeye, sosyo-kültürel olanaklara, yereli oluşturan bireylerin işbirliğı ve dayanışmasına, örgütlenmesine de ortam hazırlamak durumundadırlar. Oysa ülkemizde yerel yönetimlerin, mafyanın örgütlediğı rant paylaşımlarına, hayali ihracatın, kara para aklamanın, dahası ulusaşırı sermayeye açılımın ucuz pazarı haline getirilen kentsel yaşama, toplumsal faydanın oluşmasının tersi yönünde müdahil oldukları bir süreç yaşanmaktadır.

Yerel yönetimler, yeni liberal anlayış çerçevesinde toplumsal hizmetlere “şirket”, kentli yurttışa “müşteri” gözüyle bakan, kamusal alan sorumluluğunu ve denetimini, piyasa süreçlerinde sermaye kesimlerine rant alanı olarak sunan yaklaşımlara, diri bir karşı duruş içerisinde olmalı; demokratik katılım ve kamusal denetimi yaşama geçirmelidir.

Yerel yönetimlerce bugün **yerelleşme** adı altında önümüze dayatılan kurgunun; barışı, demokratik katılımı, demokrasiyi, planlamayı, çevre-tarih-kültür bilincini, toplumsal örgütlenmeyi, kent hukukunu, kentli haklarını, kent ve kentli kimliğini, sanat ve estetiğı çökertmeye çalıştığı, buna karşın uygarlık ve özgürlüğün beşığı olan kentler için “yaşanabilirlik”in örgütlenmesinin kaçınılmaz olduğu farkedilmelidir.

Deprem sonrası süreçte oldu-bittiyle önümüze dayatılan, aslında yaşanabilir, güvenli, dayanıklı yapı üretim ve denetimi sürecini, sermayeye ticari bir alan olarak teslim eden 595 sayılı KHK, ilintili olarak mühendislik-mimarlık hizmetlerinde ticari sürece hizmet eden 601 sayılı KHK, Anayasa Mahkemesi'nce iptal edilmelidir.

Öte yandan Türkiye'de kuralsız yabancı sermayenin uygulamalarına örnek oluşturan **onsekiz** adet **Serbest Bölge**'nin, kamusal denetimi yeterince sağlayamayan ve yeniden bütünlüklü olarak düzenlenmesine gereksinim duyulan İmar Mevzuatı'nı bile dışlayan yönünün, küreselleşme ideolojisinin bir uzantısı olduğu gözden kaçırılmamalı, toplum yararı gözetilen yargı süreçleri işletilmelidir.

“Gerçek bir yerinden yönetim” anlayışına hizmet edecek kent ve demokrasi meclisleri yaşama geçirilerek, demokratik katılım ve denetim sağlanmalıdır.

Yerel yönetim yönetsel örgütlenmesinde tekil kişi belediyeciliğine son verip, emeğe ve liyakata dayalı kadroların siyasi baskılardan arınmış, toplum yararı güden kolektif üretimleri esas alınmalıdır. Yolsuzluklar, yargıya intikal ettirilmelidir.

Kamu arazileri bütçe açıklarını kapatmak için, “kaynak paketi” adı altında kelepirci fiyatlarla satılmamalı; “yurttaşlarımızın eşit yararlandırılacağı düzenlemeler” için, kamu elinde tutulmalıdır.

Parçacı ve yasak savıcı imar uygulamaları kaldırılmalı, imar ve orman afları yasaklanmalı, su havzaları korunmalı, kente karşı suç tanımı yasal ve toplumsal yaptırımlarla güvence altına alınmalıdır.

Topraktaki mülkiyet hakkının kentsel gelişmeyi yönlendiren, rant yaratmayı ve bu rantlara el koymayı belirleyici bir hak olmaktan çıkarılması; kent planlamasının kent topraklarının toplum yararına kullanılmasını sağlayan bir işleve kavuşturulması için, imar haklarının toplumsallaşması zorunludur.

7- Ulaşım

1950'lerden sonra karayolu taşımacılığını esas alan siyasal iktidarlar ülkemizi içinden çıkılmaz bir felaketin içinde bırakmıştır. Karayolları insan mezbahalarına dönüşmüş, Denizyolu ve Demiryolu gibi düşük maliyetli, hızlı ve sağlıklı toplu taşıma olanakları bir yana itilmiştir. Son on yılda 80.000'i aşkın insanımız hayatını kaybetmiştir. Bugün iç taşımalarda yüklerin ancak binde ikisi denizyoluyla taşınmaktadır.

Ülkemiz gibi bir coğrafi konuma sahip olan ancak **denizi kullanmadan hak sahibi olan bir devlet, denizden yararlanmaksızın büyüyen bir ekonomi ve denize açılmadan uygarlığa açılan toplum görülmemiştir.**

Çağımızın en dinamik ve önemli sektörlerinden birisi olan ulaştırma sektörüyle ilgili olarak ulaştırma ana planı 1983-1993 tarihinde ilk kez uygulamaya konulmuştur. Ancak ulusal kaynakların ve mevcut ulaşım altyapısının en verimli şekilde kullanılması, ulaşım taleplerinin en ekonomik ve rasyonel şekilde karşılanması, çerçevesinde oluşturulan bu politikalar hiçbir şekilde uygulanmamıştır.

Sektörün bütününde en büyük sorunlar, plansızlık, eşgüdüm noksanlığı, bütçe disiplinsizliği, yasal belirsizlikler, eski teknoloji kullanımı ve sağlıklı bilgi noksanlığıdır.

Ulusal, devletçi, halkçı ve planlı bir ekonomik program dahilinde;

Ulaştırma Sektörü;

a) Yeni bir ulusal ulaştırma ana planıyla düzen ve disiplin altına alınmalıdır.

Plan bütünsellik içinde ele alınmalı, alt sektörler ülke gerçekleriyle ve birbirleriyle uyumlu olmalıdır. Diğer sektör yatırımlarıyla çelişmemelidir.

b) Kurumsal ve yasal alt yapı (plan) doğrultusunda ulusal çıkarları ön planda tutacak şekilde oluşturulmalıdır.

Ülke çıkarları gözetilerek fayda-maliyet analizleri yapılmalı, alt sektörler bu bazda desteklenmelidir.

Ulaştırma politikasının tek elden yürütülmesi sağlanmalıdır.

Yük, yolcu ve özellikle uzak taşımalarda daha ekonomik olan demiryolu ve denizyolu esas alınmalı ve özendirilmelidir.

Yük ve yolcu taşımalarının alt sektörlerle dağılımındaki dengesizlik giderilmelidir.

Demiryolu, denizyolu, karayolu, havayolu, boru hattı, kent içi ulaştırması gibi tüm alt sektörlerde; ciddi bir yük, yolcu taşıma bileşkesi oluşturulmalı, nitelikli insan kaynaklarının istihdam edilmesine ve eğitimlerine özen gösterilmelidir.

Denizyolu taşımacılığının yanı sıra, iç su yolları taşımacılığının teknik ve ekonomik boyutları göz önüne alınmalıdır.

Entegre bir bölgesel kalkınma projesi olarak çerçevesi belirlenen **GAP master planında**, bölge dışına olan karayolu ve demiryolu bağlantılarının, deniz taşımacılığı gözönünde tutularak gerçekleştirilmektedir. Bu bağlamda bölgedeki karayolu, demiryolu, havayolu gibi diğer ulaşım yolları ile bağlantılı ve onları bütünleştiren ekonomik iç su yolları ulaşımıyla ilgili ileriye dönük gerekli tedbir ve teşvik kararları alınmalıdır.

İç su yolu ulaşımında kullanılacak, yolcu taşıma tekneleri, feribotlar, kuru-sıvı yük taşıma tekneleri, gezinti tekneleri, balıkçı tekneleri vb. için büyüklük, hız, su yolu trafiği ve çevre koruma yönünden gerekli düzenleme ve sınırlamaları içeren mevzuat, tesisin stratejik önemi de gözönüne alınarak zaman geçirilmeden düzenlenmelidir.

Kentiçi ulaşımında toplu taşıma çerçevesinde raylı sistemlerin uygulanmasına belirli standartlar getirilmeli, eskimiş teknolojilerin kullanılmasına izin verilmemelidir.

Karayolu taşımacılığını otomotiv ve petrol lobilerinin amaçları doğrultusunda yaşama geçiren ve kaynak israfına yol açan yanlış otoyol politikalarından vazgeçilmeli, paralı geçişler kaldırılmalıdır.

Sanayileşmeye hem doğrudan hem dolaylı hizmet veren ulaştırma sektörümüzde; ülkemizin jeoloji, jeopolitik ve kültürel yapısı gözönüne alınarak, kent içi ana ulaşimleri da kapsayacak şekilde, ilke ve hedefleri ortaya koyacak Uzun vadeli **ulusal ulaştırma ana planı** hazırlanmalı ve buna bağlı olarak **ulusal ulaştırma politikaları** belirlenmelidir.

8- Doğal Kaynaklar

Doğal kaynakların en önemli özelliği; hiçbir topluluk, sınıf ya da katmanın emeği karşılığı üretilmemiş olması nedeniyle, hiç kimsenin herhangi bir gerekçeyle sahiplenme hakkı iddia edemeyeceği ve dolayısıyla tanım gereği bu kaynakların tasarruf hakkının kamuda olması gerektiğidir.

Kamu, bu kaynakların insanlığın hizmetine nasıl sunulacağına karar verme hakkına sahip olmalıdır. Bu hakların nasıl kullanılacağı ise anayasa ve yasalar ile belirlenir.

Hava, su, toprak, orman, madenler vb. gibi doğal kaynakların dünyada ve ülkemizde sermayenin talanı altında olmasını, ulusal ve uluslararası boyutta siyasal ve ekonomik süreçleri değiştirme ve dönüştürme çabası olmadan engellemek olanaklı değildir.

Suyun miktarı dönüşümlü olarak küresel anlamda miktarı değişmese de, suyun bugün kıtasal, bölgesel ve yerel ölçekte yarattığı sıkıntılar, hem ekonomik kullanımı yönünde yeni arayışları gündeme getirmekte hem de ülkelerarası siyasi ilişkilerin belirlenmesinde, önemli bir güç kaynağı olmaktadır.

Yapılan hesaplamalara göre kişi başına düşen su potansiyeli açısından zengin olmayan ülkemizin, önlem alınmazsa, onbeş yıl sonra su sıkıntısı yaşanan ülke konumuna gelmesi kaçınılmazdır.

Ülkemizde su mevzuatıyla ilgili 30 yasa çelişkilerle doludur. Temel olan, suyun kullanım haklarının kamu yararına olma zorunluluğudur. Bu bağlamda **Su Yasası** savsaklanmadan çıkarılmalıdır.

Toprak da, özenle korunması gereken bir başka doğal kaynaktır ve her ülkedeki varlığı sınırlıdır. Doğal kaynak niteliğinin kabulü, toprak mülkiyetinin düzenlenmesini kökten etkilemektedir.

Toprak üzerinde “mülkiyet” değil, yalnız “yararlanma” sözkonusudur.

Türkiye’de tarımda topraksız ve az topraklılık sözkonusu olup, tarım işletmelerinin yaklaşık %90’ı küçük ve orta işletme boyutunda, giderek parçalanan ve yokolan bir işletme yapısı ortaya koymaktadır. Bu nedenle yıllardır savsaklanan **toprak reformunun** yapılması kaçınılmazdır.

İstihdam içindeki payı hala %40-45’lerde olmasına rağmen **tarımın** GSMH’da payı büyük bir hızla düşmekte, 1990’ların sonunda bu oran %15’i göstermektedir.

2000-2002 İstikrar Programı’nın öngördüğü, 3 yıllık süre sonunda tarımı destekleme araçlarını tasfiye etme ve tarım ürünleri ithalatında koruma oranlarını düşürmeye yönelik yaklaşımlarla, tarımsal girdiler, kredi olanakları yokedilmiş, “**tarım bitirilmiş**” olacaktır. İstenen, tarım ürünlerini ithal eden bir Türkiye’dir.

Tasfiye süreci çok hızlı gerçekleşecek bu kesim, kentlere çok büyük bir göç dalgası oluşturacaktır. Tarımda desteklemeyi yapamayan Türkiye bütçesi, kentsel yerleşim maliyetlerini hiç mi hiç karşılayamayacaktır. Kentler, sadece varoşlardan oluşacaktır. Öte yandan tarımsal ürün ithalatında, dış ticaret açıkları da büyüyecektir.

Türkiye’de, IMF ve Dünya Bankası Programı’nda yer alan tarıma ilişkin yapısal dönüşüm programının geriletilmesi, kırsal alanın ve tarımın kalkınması için; en önemli çözüm yolu üreticinin, kırsal halkın örgütlenmesidir. **Örgütlenme**, tarımda demokratikleşmenin yolunu açacaktır. Tarıma kaynak aktarımı, Türkiye ekonomi-politiğinin sorunu olup, tarımda örgütlenme bu bilinci içermelidir.

Tarımın tasfiyesine yolaçan bu sürecin tersine çevrilmesinde; **zorunlu göç kapsamında boşaltılan köylerin**, yeniden tarımsal yaşam alanları olarak, yaşayanlarının köylerine geri dönüşleri kapsamında, yerleşime açılması gerekmektedir.

Çökertilen **hayvancılığımız** sonucu, halk sağlığı da doğrudan etkilenmiş olup; et ithalinin önüne geçilip, yokedilen çayır-meralarımızın da geri kazandırılması gerekmektedir.

Topraklardan yararlanmanın düzenlenmesi acildir. Bu anlamda **Toprak Yasası** ivedilikle çıkarılmalıdır.

Ülkemizin doğal kaynağı olan toprağın toplumun mülkiyetinde olması, elden çıkarılmaması, kiralama yoluyla halkın yararlanımına sunulması savunulmalıdır.

Orman varlığımıza gelince, yoksullaşma giderek artmakta, verimli sayılabilecek ormanlarımız ülke yüzeyinin yalnızca %10'unu kaplamaktadır. Son derece engebeli bir arazi yapısına sahip ülkemizde verimli sayılabilecek tarım alanları kara yüzeyimizin %34'ünü oluşturmakta, toplam nüfusumuzun %40'ı da köy yerleşimlerinde yaşamaktadır. Bu kesimin yaklaşık yarısı da orman içinde ve bitişiğinde yer almaktadır. Her yıl yaklaşık 200 bin dekar alan ormansızlaşmakta, 250-300 bin dekar alan ise "orman muhafazasında yarar yoktur" gerekçesi ile, orman rejimi dışına çıkarılmakta, ülke yüzeyimizin %80'inde şiddetli düzeyde erozyon yaşanmakta, yanlış orman yetiştirme çalışmaları ile biyolojik çölleşme olgusu ile karşı karşıya kalınmakta, toprakta yanlış sulama, gübreleme, tohumlama ve ilaçlamalarla gittikçe yorgun ve verimsiz düşen topraklarımız, yokolan çayır-meralarımız öncelikle **doğal kaynaklarımızın yönetimindeki yanlışlıkların giderilmesini** gerektirmektedir.

Hertürden doğal kaynağın nitelik ve niceliklerinin envanterleri ekosistem bütünlüğü içerisinde yapılmalıdır. Türkiye'de yönetsel yapı ekolojik havza yönetimi doğrultusunda yeniden belirlenmelidir.

Doğal kaynaklar içinde **madenlerimiz** tükenebilir, yenilenemez ve üzerlerine yeni sanayilerin kurulacağı ulusal zenginliklerimizdir. Madenlerimiz ülkemiz sanayinin, kömürlerimiz enerjinin temel girdisidir.

Bu özelliklerinden dolayı istihdam ağırlıklı bir sektör olan madencilik, büyük katma değer yaratmakta, sosyal sorunlar ve gelir dağılımında bölgesel dengesizliği azaltmakta, metropollere göçü önlemektedir.

Madencilikte de ulusal bir politika olmaması, madencilik üretimine sadece ihracaat kalemi olarak bakılması kabul edilemez. Çünkü, ülke madenleri sınai kalkınmanın temelidir. Bu nedenle, yaşanan krizi atlatabilmek için maden ihracaatını ve önemli maden üretimlerini, pazarlamalarını, **boraks** örneğinde olduğu gibi, uluslararası sermayenin eline verme politikası, ülke çıkarlarını gözetmemek, madenlerimizi peşkeş çekmektir.

Ülkemiz maden çeşitliliği bakımından oldukça zengindir. Sanayinin tuzu olan bor madeninde dünyanın en büyük, trona da ikinci büyük rezervlere sahip ülkedir. Yine dünyanın en zengin tenörlü kromuna ve en az 25 yıl yetecek alüminyum rezervine sahiptir. Demir-çelik sektörünün temel girdilerinden olan Zonguldak Havzası'ndaki taşkömürünün ise, başka bir alternatifi yoktur.

Bu nedenle ülke kalkınmasında ve dünyada saygın bir yer edinmede bu madenlerin stratejik önemine vurgu yapan bir anlayışla ele alınmalı ve değerlendirilmelidir.

Bunun için planlı bir madencilik politikasının belirlenmesinin yanında, madencilik üretiminde rol alan bütün tarafların söz ve karar sahibi olduğu, üretimden pazarlanmasına kadar kamu mülkiyetini esas alan bir anlayışın yerleşmesi gerekmektedir.

9- Çevre

İkinci Dünya Savaşı sonrası hızlı kapitalist büyüme ekolojik denge üzerinde büyük riskler yaratmış, küresel bir karakter oluşturan çevre sorunları, kapitalist sistemin geleceğini tehdit eder boyutlara gelmiştir.

1972 Stockholm BM “Çevre ve İnsan Konferansı” ile başlayan süreç, yapılan bir dizi uluslararası zirve ve konferans, çıkartılan doküman, imzalanan ulusalüstü belgeler, çevre amaçlı proje ve krediler, çevre kirliliğini önlemek ve doğal kaynak kullanım verimliliğini yükseltmek üzere geliştirilmiş teknolojilere rağmen; dünyanın çevresi tahrip olmuş, yaşanamazlık tehlikesi ile karşı karşıya kalmıştır.

Çevre sorunlarının çözümünde teknolojik gelişmelere dayalı önlemler, önemli bir çözüm aracı olarak sunulmakta; bu ise gelişmiş ülkeler için, karlı bir sektör alanı yaratmaktadır. Az gelişmiş ülkeler açısından madalyonun öteki yüzü ise, dışa teknolojik bağımlılık, yeni dış borçlanmalar ve faiz yükleri olarak kendini göstermektedir.

Kapitalist sistemin birikim modeline dayalı bir süreçte, sistemin baş çelişkisine neşter atmadan, bir dizi teknik ve yönetsel önlemlerle, çevreyi korumaya çalışmak; çevrenin dinamiği ile ilgili temel bir yanılışmayı da beraberinde getirmekte, bunun sonucu olarak da çevre korunamamaktadır.

Çevre sorunlarında temel gerçeklik: az gelişmişliğin, eşitsizliğin, yoksulluğun bir sonucu olduğundan hareketle; serbest piyasa mekanizmalarına müdahale etmeden, planlamayı, kalkınmanın bir gereği olarak ve yaşam alanlarımıza hükmeden sermaye hareketlerinin kuralsızlığını bir sorun olarak görmeden, sosyal devletin tasfiyesine yolaçan olumsuzluklarında neden-sonuç ilişkisi içinde değerlendirmeden; çevrenin ve doğal kaynakların geleceğe bırakılmasında, sürdürülebilir kalkınma gibi bazı kavramlarla yol almak, sorunu çözmeye yetemeyecektir.

Ülkemizde bugün çevre kirliliği yarattığı yargı kararları ile de sabit olmasına karşın, termik santraller hala işletilmekte; tüm bilimsel gerçekler ve yüksek çevre riskine rağmen nükleer santrallerin yapılmasında ısrarlı olunmakta; çevre hakkını, yaşadığı coğrafyasında gerçekte “yaşam hakkı” olarak isteyen Bergama köylüsüne rağmen, altın madenlerimiz girdiği her ülkenin doğasını kirleten, damgalanmış uluslararası tekellere peşkeş çekilmekte; 1. ve 2. sınıf tarım topraklarımız (verimli ova ekolojik karakteri) sanayiye açılmakta; su kaynakları kirlenmekte, su havzaları yapılaşmaya açılmakta; çölleşme, erozyon baş göstermekte; flora ve fauna ciddi boyutlarda zarara uğratılmaktadır.

Çevre sorunları ulusal ve uluslararası boyutta yaşanan politik ve ekonomik süreçleri değiştirme ve dönüştürme çabası olmadan çözümlenemez. Bu bir sistem sorunudur. Kapitalist birikim modelinin, eşitlik, dengeli kalkınma, sosyal gönenç, demokrasi ve barışa dair yarattığı tüm tahribatlar

giderilmeden, çevre sorunlarına ilişkin çözüm önermeleri, parçacı olmanın ve günü kurtarmanın ötesine geçemeyecektir.

Gündemde olan **Çevre Yasa Tasarısı**, sisteme temel bir eleştiri getirmeden, çevreyi yaşamsal kılamayacaktır.

Ne Yapmalı?

- Öncelikle politik bir yapısal dönüşüm gerçekleştirilmelidir. Mevcut siyasal anlayışlarla devam edilmesi, çözüm arayışlarını baştan sonuçsuz bırakacaktır.
- Bilim ve teknoloji politikası temelinde insan ve doğal kaynaklarımızı üretime yönlendirecek, bir ulusal kalkınma stratejisi benimsenmelidir.
- Eşitlikçi, özgürlükçü ve eşit paylaşımcı bir yönetim anlayışı benimsenmeli ve bunu güvence altına alan yeni bir anayasa yapılmalıdır.
- Planlı ekonomiye dönülmeli ve sosyal anlayışlar çerçevesinde kamu yönetimi yeniden şekillendirilmeli; örgütlenmenin önündeki engeller kaldırılmalı ve hukukun üstünlüğü yeniden sağlanmalıdır.
- Rant ekonomisinin yerine, planlı üretim ve istihdama dayalı bir ekonomik anlayış benimsenmelidir.
- Her alanda tam bağımsızlık esas alınmalı ve uluslararası tahkim reddedilmelidir.
- Ülke kaynaklarının yağmalanması önlenmelidir.
- Teknoloji geliştirmeye ağırlık verilmeli ve teknolojinin geniş kesimlerin refahına kullanılması sağlanmalıdır.
- Yıllardır uygulattıkları politikalarla, ülkemizi hem göbekten kendilerine bağımlı hale getiren hem de yoksullaştıran IMF ve Dünya Bankası başta olmak üzere, tüm uluslararası para kuruluşlarıyla ilişkiler kesilmelidir.
- Her attırdıkları adımdan sonra ülke kaynaklarının bir kısmını daha kendi ülkelerine aktaranlar, asıl bizlere borçludurlar. Bu yüzden dış borçlar ödenmemelidir.
- Ortak toplumsal birikimlerimizin belli bir kesime kaynak aktarımı olan iç borçlar sıfırlanmalıdır.
- Eşitlikçi ve özgürlükçü bir paylaşım dayalı yönetim anlayışı, yaşama geçirilmelidir.
- Bankacılık sektörü rantı esas alan değil ortak birikimleri yeniden ortak üretime aktaracak bir modele dönüştürülmelidir.

- Her türlü üretim dışı rant engellenmeli ve başta İMKB olmak üzere tüm uluslararası mali piyasalara kaynak aktarmaya neden olan yapılar dağıtılmalıdır.
- Kısa vadede ücretlilerin konumunu iyileştirmek için ücretler en azından yüzde yüz artırılmalıdır.
- Basında tekelleşme engellenmeli ve başta basın emekçilerinin özgürlüğü olmak üzere basın özgürlüğü sağlanmalıdır.
- Kent yaşamı öznesi insan ve yaşanabilir çevreci olan bir anlayışla yeniden şekillendirilmeli ve yeni bir yerel yönetim anlayışı yaşama geçirilmelidir.
- Kırsal kesimin durumunu düzeltmek için ilgili banka yeniden yapılandırılmalıdır. Köylülerin borçları silinmelidir. Kırsal kesim ile kentler arasındaki farklılığın ortadan kaldırılmasına yönelik bir program ivedilikle yaşama geçirilmelidir.
- Küçük ve orta ölçekli işletmeler, faiz yükünden kurtarılmalıdır.
- Yargı üzerindeki baskı kaldırılmalı ve yargı bağımsızlığı sağlanmalıdır.
- Eğitim, sağlık, sosyal güvenlik başta olmak üzere tüm temel mal ve hizmetlerden herkesin eşit ve gereksinimi kadar yararlanabileceği bir yapı oluşturulmalıdır.
- Üniversitelerde bilimsel ve yönetsel özerklik sağlanmalı, eğitim, parasız olmalıdır.
- Örgütlenmenin önündeki tüm engeller kaldırılmalı, hukukun üstünlüğü yeniden sağlanmalı, her alanda grevli ve toplu sözleşmeli sendikal haklar verilmelidir.
- Bir hesap verme ve hesap sorma ortamı oluşturulmalı ve kamu yararı anlayışı ön plana koyularak, hiç kimsenin yaptığıının yanına kalmadığı bir ortam yaratılmalıdır.
- Her kademedeki mafyalaşma ve çeteleşme önlenmeli ve tasfiye edilmelidir.
- Ülke ekonomisini çökertenler, halkı yoksullaştıranlar, işkenceciler ve çetelerden hesap sorulmalıdır.

Tüm istikrar ve kalkınma programlarının olmazsa olmaz koşulu gelir dağılımının daha fazla bozulmasına izin vermemek olmalıdır. Türkiye'nin uyguladığı politikalar sonucu kaybettiği yön duygusunu yeniden kazanmaya ivedilikle gereksinimi vardır. Bunun yolu başarısızlığı kanıtlanmış ve toplumsal, siyasal desteği kalmamış IMF, Dünya Bankası politikalarının ısrarla, ne pahasına olursa olsun uygulanmasından geçmemektedir. **Yirmi**

yıldır uygulanan ve her defasında alternatifsiz olduğu savunulan bu politikalar, alternatifsiz değildir.

Yıllardır istikrarsızlık ve sürekli kriz politikalarının kıskacında bırakılan, üretimden kopan, örgütsüzleşen, emeği ile geçinen kesimlerin açlık ve sefalet koşullarına mahkum edildiği bu dışa bağımlı politikalarla, ekonomik bunalımlara ve ağır toplumsal çöküntülere sürüklenen Türkiye'nin; tüm bu sorunlarının üstesinden gelecek alternatif politikaları, doğal kaynakları, insan kaynakları ve tarihsel birikimi vardır.

Sorun, emek politikalarını yaşama geçirecek, siyasi iradenin iktidara taşınmasıdır!